הִלְכוֹת לוּלָב סִימָן תרמו

תרמו דִּינֵי הֲדַס. וּבוֹ י״א סְעִיפִים:

א * **הֲדַס** (א) (א) [א]**שֶׁנִּקְטַם רֹאשׁוֹ,** (ג) (ב) **כָּשֵׁר.** [*] (ג) [ב]**נָשְׁרוּ רֹב עָלָיו, אִם נִשְׁתַּיְּרוּ שְׁלֹשָׁה עָלִין** (ג) (ד) **בְּקֵן אֶחָד, כָּשֵׁר:** **ב** (ה) [ג]**הָיוּ עֲנָבָיו מְרֻבּוֹת מֵעָלָיו,** (ו) **אִם** (ד) **יְרֻקּוֹת כָּשֵׁר, וְאִם אֲדֻמּוֹת אוֹ שְׁחֹרוֹת פָּסוּל.** (ז) [ד]**וְאִם מִעֲטָן, כָּשֵׁר. וְאֵין מְמַעֲטִים אוֹתָם** (ה) **בְּיוֹם טוֹב, לְפִי שֶׁהוּא כִּמְתַקֵּן.** * [ה]**עָבַר וְלִקְּטָן,** (ח) **אוֹ** (ו) [ו] **שֶׁלִּקְּטָן אֶחָד אֶחָד לַאֲכִילָה, הֲרֵי זֶה כָּשֵׁר.** (וּמִיּוֹם רִאשׁוֹן וְאֵילָךְ, (ט) כָּשֵׁר (ז) בְּכָל עִנְיָן) (בית יוסף (סוף הסימן ד״ה כתוב) בשם ארחות חיים (אות יג)): **ג** [*] **עֲנַף עֵץ עָבוֹת הָאָמוּר בַּתּוֹרָה, הוּא הַהֲדַס שֶׁעָלָיו חוֹפִין אֶת עֵצוֹ.** [ו]**כְּגוֹן שְׁלֹשָׁה עָלִין אוֹ יוֹתֵר,** (י) **בְּגִבְעוֹל אֶחָד. אֲבָל אִם הָיוּ שְׁנֵי הֶעָלִים בְּשָׁוֶה זֶה כְּנֶגֶד זֶה, וְהֶעָלֶה הַשְּׁלִישִׁי**

א עַיֵּן לְקַמָּן סָעִיף י׳ וּבְמַה שֶׁצִּיַּנְתִּי שָׁם (אות צ). **ב** בְּרַיְיתָא שָׁם ל״ב (ע״ב). **ג** מִשְׁנָה שָׁם ל״ב וּכְאוֹקִימְתָּא דְּרַב ל״ג (ע״ב). **ד** שָׁם (לב:) בַּמִּשְׁנָה. **ה** שָׁם (לג:) בַּגְּמָרָא. **ו** בְּרַיְיתָא שָׁם ל״ב (ע״ב) וְכִדְפָרֵישׁ רַב יְהוּדָה.

בַּאֵר הֵיטֵב

א (א) **שֶׁנִּקְטַם.** הַיְינוּ מִן הָעֵץ שֶׁל הַהֲדַס דְּהַיְינוּ הַקֵּן שֶׁל שְׁלֹשָׁה עָלִין. אֲבָל בְּעָלָה לְחוּד לֹא שַׁיָּךְ נִקְטַם רֹאשׁוֹ: (ג) **כָּשֵׁר.** זֶהוּ דַּעַת הָרַמְבַּ״ם (פ״ח ה״ה). אֲבָל הָרַאֲבַ״ד כָּתַב עָלָיו וְזֶה לְשׁוֹנוֹ כְּבָר הוֹפִיעַ רוּחַ הַקֹּדֶשׁ בְּבֵית מִדְרָשֵׁנוּ מִכַּמָּה שָׁנִים וְהֶעֱלִינוּ שֶׁנִּקְטַם רֹאשׁוֹ פָּסוּל וְעַיֵּן סָעִיף י׳ וְעַיֵּן טַ״ז (סק״א): (ג) **בְּקֵן.** עַיֵּן טַ״ז (סק״ב) אִי פֵּרוּשׁוֹ אֲפִלּוּ אֵין שָׁם רַק פַּעַם אַחַת שְׁלֹשָׁה בְּחַד קֵן וּפָלִיג עַל הָרֹא״שׁ (פ״ג סי׳ י) דְּבָעֵי רֹב שִׁעוּר הֲדַס שֶׁיְּהֵא עָבֹת שֶׁל שְׁלֹשָׁה בְּקֵן כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ סָעִיף ה׳ עַיֵּן שָׁם אוֹ פֵּרוּשׁוֹ דְּעַל כָּל קֵן אָמַר שֶׁיִּהְיֶה שָׁם שְׁלֹשָׁה עָלִין עַיֵּן שָׁם: **ב** (ד) **יְרֻקּוֹת.** דְּמִינָא דַּהֲדַס הוּא: (ה) **בְּיוֹם טוֹב.** פֵּרוּשׁ דְּקֹדֶם יוֹם טוֹב נִתְלְשׁוּ וְהַפְּרִי הַזֶּה שֶׁגָּדֵל בַּהֲדַס הוּא גָּדֵל אֲפִלּוּ בְּתָלוּשׁ כֵּן כָּתַב רַשִׁ״י (לג. ד״ה ועלתה וכו׳ משנאגד): (ו) **שֶׁלִּקְּטָן.** גִּרְסָא זוֹ אֵינָהּ נְכוֹנָה בָּרַמְבַּ״ם (שם) דְּבַגְּמָרָא (לג:) אָמְרִינַן (רשב״א) [רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן] אוֹמֵר מְמַעֲטִין בְּיוֹם טוֹב וּפָרִיךְ וְהָא מְתַקֵּן מָנָא וּמְשַׁנֵּי רַב אַשִׁי כְּגוֹן שֶׁלִּקְּטָן לַאֲכִילָה וְלֹא לְהַכְשִׁירוֹ וּפָרִיךְ וְהָא פְּסִיק רֵישָׁא הוּא וּמְשַׁנֵּי דְּאִית לֵיהּ הוֹשַׁעְנָא אַחֲרִיתָא עַד כָּאן. וְקָשָׁה עַל הָרַמְבַּ״ם דְּמַשְׁמַע דְּרוֹצֶה לְהַתִּיר לְכַתְּחִלָּה לְמַעֵט כְּשֶׁמְּלַקֵּט לַאֲכִילָה וַהֲוָה לֵיהּ לְהַזְכִּיר דְּאִית לֵיהּ הוֹשַׁעְנָא אַחֲרִיתָא. וְהַמַּגִּיד גּוֹרֵס אוֹ שֶׁלִּקֵּט אַחַר לַאֲכִילָה וּרְצוֹנוֹ לוֹמַר אַחַר שֶׁאֵין צָרִיךְ לְתַקֵּן זֶה, טַ״ז (סק״ה) וּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב). וּמִכָּל מָקוֹם לְצֹרֶךְ מִצְוָה שָׁרִי, תּוֹסָפוֹת דַּף ל״ג (ע״ב ד״ה מודה), מָגֵן אַבְרָהָם (שם): (ז) **בְּכָל עִנְיָן.** הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״ד) הֶעֱלָה שֶׁאֵין לְהָקֵל עַיֵּן שָׁם וְעַיֵּן טַ״ז (סק״ו):

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

א [בשו״ע] **נָשְׁרוּ רֹב עָלָיו כו׳.** וְעַיֵּן בְּשׁוּ״ת פְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ (ח״א או״ח) סִימָן ג׳ בְּנָשְׁרוּ רֹב עָלָיו בְּעִנְיָן דְּפָסוּל, אֲפִלּוּ בִּשְׁאָר יָמִים פָּסוּל לְמַאן דִּסְבִירָא לֵיהּ הָדָר כָּל שִׁבְעָה בָּעִינַן, וַאֲפִלּוּ בְּלוּלָב וַעֲרָבָה פָּסוּל שְׁאָר יָמִים כְּמוֹ בְּיוֹם רִאשׁוֹן, וְכֵן כָּל הַפְּסוּלִים חוּץ מֵחָסֵר וּשְׁאֵלָה. וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר נָשְׁרוּ עֲלֵי הֲדַס דִּכְתִיב בֵּיהּ עָבוֹת כו׳ עַיֵּן שָׁם: **ב** [ו] **שֶׁלִּקְּטָן.** עַיֵּן בַּאֵר הֵיטֵב וְעַיֵּן בְּסִפְרִי שׁוּ״ת בֵּית אֶפְרַיִם סִימָן נ״ה וְסִימָן נ״ט שָׁם נִתְבָּאֵר בַּאֵר הֵיטֵב דִּבְרֵי הָרַמְבַּ״ם וְגַם כָּתַבְתִּי לְיַשֵּׁב דְּלֹא תִּיקְשֵׁי אַהָא דְּאָמְרִינַן (לב:) אִם מִעֲטָן כָּשֵׁר וְהָא דְּקָיְימָא לָן כָּל מִלְּתָא דְּאָמַר רַחֲמָנָא לֹא תַּעֲבִיד אִי עָבִיד לֹא מְהַנֵּי עַל פִּי דִּבְרֵי הַתּוֹסָפוֹת דִּתְמוּרָה (ד: ד״ה רבא) בְּצוֹרַם אֹזֶן בְּכוֹר כו׳ עַיֵּן שָׁם וְעַיֵּן בְּמָרְדְּכַי דְּסֻכָּה (פ״ג סי׳ תשמז) שֶׁהוּבָא לְקַמָּן סִימָן (תרמ״ז) [תרס״ד] (סי״א) דְּאִם קָצְצוּ אֵינָם יְהוּדִים עֲרָבָה בְּשַׁבָּת דְּמַיְיתֵי רְאָיָה מֵהַךְ דְּעָבַר וְלִקְּטָן דְּלֵית בֵּיהּ מִשּׁוּם מִצְוָה הַבָּאָה בַּעֲבֵרָה וּבְבִרְכֵּי יוֹסֵף כָּאן (סק״ב) וּבְמַחֲזִיק בְּרָכָה סִימָן (תרס״ז) [תרס״ד] (סק״ב) הֶאֱרִיךְ בָּזֶה עַיֵּן שָׁם: **ג** [בשו״ע] **עֲנַף עֵץ עָבוֹת כו׳.** וְכָתַב בְּמוֹר וּקְצִיעָה הֲדַס שֶׁאֵין עָלִים שֶׁלּוֹ רֹאשׁוֹ שֶׁל זֶה מַגִּיעַ לְעֻקְצוֹ שֶׁל זֶה פָּסוּל מִקֵּל וָחֹמֶר דְּלוּלָב כו׳ כָּל שֶׁכֵּן בָּזֶה דְּיָלְפִינַן (לב:) מִקְרָא

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

א (א) **שֶׁנִּקְטַם רֹאשׁוֹ.** הַיְינוּ הָעֵץ, אֲבָל בְּעָלָה לְחוּד לֹא שַׁיָּךְ כְּלָל נִקְטַם רֹאשׁוֹ וּכְדִלְקַמָּן בְּסָעִיף י׳ בַּהַגָּהּ: (ב) **כָּשֵׁר.** עַיֵּן לְקַמָּן בְּסָעִיף י׳ שֶׁמֵּבִיא מַחֲלֹקֶת בָּזֶה, (א) לְפִי שֶׁשְּׁנֵי סְעִיפִים הָרִאשׁוֹנִים אֵלּוּ הוּא לְשׁוֹן הָרַמְבַּ״ם (פ״ח ה״ה), וּמִן סָעִיף ג׳ וְאֵילָךְ הוּא לְשׁוֹן הַטּוּר, וְנִמְשַׁךְ כָּאן אַחַר לְשׁוֹן הָרַמְבַּ״ם אַגַּב שְׁאָר הַדִּינִים: (ג) **נָשְׁרוּ רֹב עָלָיו.** הַיְינוּ (ג) שֶׁהָיָה בְּכָל קֵן וְקֵן הַיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ שִׁבְעָה עָלִין וְנָשְׁרוּ מֵהֶן אַרְבָּעָה, כֵּיוָן שֶׁנִּשְׁתַּיֵּר שְׁלֹשָׁה עָלִין עֲדַיִן נִקְרָא עֵץ עָבוֹת וְכָשֵׁר וּכְדִלְקַמָּן בְּסָעִיף ד׳: (ד) **בְּקֵן אֶחָד.** הַיְינוּ (ג) בְּכָל קֵן וְקֵן מִמֶּנּוּ: **ב** (ה) **הָיוּ עֲנָבָיו.** דְּלִפְעָמִים גָּדֵל עַל הַהֲדַס פְּרִי כְּמִין עֲנָבָה: (ו) **אִם יְרֻקּוֹת כָּשֵׁר.** דְּגַם הַהֲדַס יָרֹק הוּא וְאֵין שִׁנּוּי מַרְאֶה מֵחֲמַת הָעֲנָבִים, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּשְׁחֹרוֹת. וְגַם אֲדֻמּוֹת הֲווּ שְׁחֹרוֹת דְּאָמְרִינַן הַאי שָׁחֹר אָדֹם הוּא אֶלָּא שֶׁלָּקָה, אֲבָל אֲדֻמּוֹת אוֹ שְׁחֹרוֹת פָּסוּל דְּלָאו הָדָר (ד) הוּא. וְאִם הָיוּ שְׁאָר גְּוָנִים כְּגוֹן גֶּע״ל אוֹ בְּלָא״ה, בְּכַפּוֹת תְּמָרִים (לג: ד״ה א״ר פפא) מְצַדֵּד לְהַחְמִיר וּבִפְרִי מְגָדִים (מש״ז סק״ג) מִסְתַּפֵּק (ה) בָּזֶה: (ז) **וְאִם מִעֲטָן.** הַיְינוּ מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב, וּמֻתָּר לְמַעֵט אוֹתָן לְכַתְּחִלָּה כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ עָלָיו מְרֻבּוֹת מֵעֲנָבָיו, וַאֲפִילוּ לְמַעֲטָן (ו) בָּתַר דְּאָגַד הַלּוּלָב: (ח) **אוֹ שֶׁלִּקְּטָן אֶחָד אֶחָד לַאֲכִילָה.** עַיֵּן בְּטַ״ז (סק״ד) וְהַגְּרָ״א שֶׁהִסְכִּימוּ דְּצָרִיךְ לוֹמַר אוֹ שֶׁלִּקְּטָן אַחַר לַאֲכִילָה. וְכֵן הִסְכִּים הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״ב) לְדִינָא דְּדַוְקָא אִישׁ אַחַר שֶׁלִּקְּטָן לַאֲכִילָה וְאֵינוֹ מִתְכַּוֵּן לְהַכְשִׁירוֹ מֻתָּר, אַף עַל גַּב דִּפְסִיק רֵישָׁא הוּא דְּמִמֵּילָא מֻכְשָׁר, הֲרֵי לֹא נִיחָא לֵיהּ בְּהַהֶכְשֵׁר הַהוּא, וְכֵיוָן דִּלְבַסּוֹף יִהְיֶה תּוֹעֶלֶת בָּזֶה לְאָדָם אַחַר שֶׁיִּהְיֶה יָכוֹל לָצֵאת בָּהֶן יְדֵי מִצְוָה לֹא מַחְמְרִינַן בָּזֶה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן אוֹתוֹ הָאִישׁ גּוּפָא, אַף אִם הוּא מְכַוֵּן לַאֲכִילָה וְלֹא לְהַכְשִׁירוֹ, מִכָּל מָקוֹם אָסוּר דִּפְסִיק רֵישָׁא הוּא, (ז) אִם לֹא דְּאִית לֵיהּ הֲדַסִּים אֲחֵרִים לָצֵאת בָּהֶן וְאֵין צָרִיךְ לָהֶן: (ט) **כָּשֵׁר בְּכָל עִנְיָן.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר אֲפִילוּ לֹא מִעֲטָן כְּלָל וְטַעֲמוֹ דִּסְבִירָא לֵיהּ דְּכָל הַפְּסוּלִין אֲפִילוּ אוֹתָם שֶׁפְּסוּלִין מִשּׁוּם הָדָר גַּם כֵּן פְּסוּלָן הוּא רַק בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן (ח) וּלְפִי זֶה לְדִידָן דְּפָסְקִינַן לְקַמָּן בְּסִימָן תרמ״ט (ס״ה) דִּפְסוּלִין מֵחֲמַת הָדָר פְּסוּלָן כָּל שִׁבְעָה (ט) גַּם בָּזֶה פְּסוּלָן כָּל שִׁבְעָה: **ג** (י) **בְּגִבְעוֹל אֶחָד.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר בְּכָל קֵן וְקֵן וְיִהְיוּ סְמוּכִים זֶה

בֵּאוּר הֲלָכָה

א * **הֲדַס וְכו׳.** כָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (ריש הסימן) בְּשֵׁם תְּמִים דֵּעִים פְּסוּלֵי דְּעָבֹת פְּסוּלִים כָּל שִׁבְעָה. וּמַשְׁמַע מִזֶּה דְּדַוְקָא מַה שֶּׁפָּסוּל מִשּׁוּם עָבֹת אֲבָל שְׁאָר פְּסוּלִים כְּגוֹן יָבְשׁוּ עָלָיו אוֹ עֲנָבָיו מְרֻבּוֹת מֵעָלָיו לֹא פָּסוּל רַק בְּיוֹם רִאשׁוֹן, אֲבָל הָאֱמֶת דְּרַאֲבַ״ד לְשִׁיטָתוֹ אָזֵיל דִּסְבִירָא לֵיהּ בִּתְמִים דֵּעִים שָׁם דְּהַפְּסוּלִים מִשּׁוּם הָדָר לֹא פְּסוּלִים רַק בְּיוֹם רִאשׁוֹן, אֲבָל **לְפִי מַה דְּפָסַק [הָרַמְ״א בְּסִימָן תרמ״ט סָעִיף ה׳ לְעִנְיַן חֲזָזִית] וּכְמוֹ שֶׁפָּסַק הַמָּגֵן אַבְרָהָם** (סק״ד) **בְּעַצְמוֹ לְעִנְיַן עֲנָבָיו מְרֻבּוֹת מֵעָלָיו, כָּל פְּסוּלֵי הֲדַס שֶׁנִּזְכְּרוּ בְּסִימָן זֶה פְּסוּלִים כָּל שִׁבְעָה,** דְּכֻלָּם אוֹ מִשּׁוּם עָבֹת אוֹ מִשּׁוּם הָדָר הֵן, עַד כָּאן לְשׁוֹן הַבִּכּוּרֵי יַעֲקֹב (סק״א) **אָמְנָם דָּבָר זֶה דְּהַפְּסוּלִים מִשּׁוּם הָדָר פְּסוּלִים כָּל שִׁבְעָה, לָאו מִלְּתָא בְּרִירָא הִיא עַיֵּן לְקַמָּן בְּסִימָן תרמ״ט לְעִנְיַן חֲזָזִית מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ שָׁם** (משנ״ב ס״ק מח):

ב * **עָבַר וְלִקְּטָן וְכו׳.** הִנֵּה הַמְחַבֵּר סָתַם בָּזֶה מַשְׁמַע דִּסְבִירָא לֵיהּ אֲפִלּוּ אִם

שַׁעַר הַצִּיּוּן

א (א) הַגְּרָ״א: (ג) אַחֲרוֹנִים: (ג) טַ״ז (סק״ב) וְהַגְּרָ״א בְּשֵׁם הַמַּגִּיד מִשְׁנָה (פ״ח ה״ה): **ב** (ד) רַשִׁ״י בְּדַף י״א (ע״ב, ד״ה עבר) וּמִן הַיְרוּשַׁלְמִי (פ״ג ה״ב) מַשְׁמַע לִכְאוֹרָה בְּמַסְקָנָתוֹ דְּעִקַּר הַטַּעַם דְּבִשְׁחֹרוֹת אוֹ אֲדֻמּוֹת כְּבָר נִגְמַר פִּרְיָן, וְהַתּוֹרָה אָמְרָה (ויקרא כג מ) וּלְקַחְתֶּם עֲנַף וְלֹא פְּרִי, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּירֻקּוֹת עֲדַיִן לֹא נִגְמַר הַפְּרִי. (דְּדַרְכָּן מִתְּחִלָּה לִהְיוֹת יָרֹק וְאַחַר כָּךְ מִתְיַבְּשִׁין וְנַעֲשֶׂה שָׁחֹר) וְאִם דֶּרֶךְ הַהֲדַס הַזֶּה לְגַדֵּל פֵּרוֹת יְרֻקִּין (וְהַיְינוּ אַף בִּגְמָרָן) לְפִי זֶה פָּסוּל אַף בִּירֻקִּין, אָכֵן בְּבַבְלִי (לג:) דְּמַסִּיק מִשּׁוּם דִּירֻקּוֹת מִינָא דַּהֲדַס הוּא, מַשְׁמַע דְּתוֹפֵס הַטַּעַם כְּמוֹ שֶׁאָמַר הַיְרוּשַׁלְמִי מִתְּחִלָּה מִשּׁוּם דְּאֵינָן דּוֹמוֹת לְעֵצוֹ, (רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁהַתּוֹרָה אָמְרָה וּלְקַחְתֶּם עֲנַף עֵץ וּבָעִינַן שֶׁיִּקַּח דָּבָר שֶׁהוּא דּוֹמֶה לְעֵץ שֶׁל מִין הַזֶּה וּלְאַפּוּקֵי כְּשֶׁלּוֹקֵחַ בְּיָדוֹ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ דּוֹמֶה לְעֵצוֹ) וְעַל כֵּן בִּירֻקִּין לְעוֹלָם כָּשֵׁר, וּלְפִיכָךְ סָתַם בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ וְלֹא חִלֵּק וּבְחִנָּם תָּפַס הַיְפֵה עֵינַיִם עַל הַפְּנֵי מֹשֶׁה עַיֵּן שָׁם. וְהִנֵּה לְדִבְרֵי הַיְרוּשַׁלְמִי יֵשׁ לָנוּ טַעַם חָדָשׁ עַל מַה שֶּׁפָּסַל הַמִּשְׁנָה בַּעֲנָבָיו מְרֻבּוֹת מֵעָלָיו, וְאֶפְשָׁר דִּסְבָרַת רַשִׁ״י הוּא כֵּיוָן דְּבַבְלִי לֹא הִזְכִּיר כְּלָל טַעַם לְהַפְּסוּל מִסְּתָמָא הַטַּעַם דְּלָאו הָדָר הוּא. וְעַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם סוֹף סָעִיף קָטָן ד׳ שֶׁכָּתַב דְּעַל כָּרְחֲךָ מִשּׁוּם הָדָר דְּאִם לֹא כֵּן מֵאֵיזֶה טַעַם יִפָּסֵל, וּלְפִי הַנִּרְאֶה אִישְׁתְּמִיט לֵיהּ הַיְרוּשַׁלְמִי. אַחַר כָּךְ מָצָאתִי בִּפְרִי מְגָדִים (א״א סק״ד) שֶׁהֵעִיר מִן הַיְרוּשַׁלְמִי וְצָרִיךְ עִיּוּן: (ה) **וְעַיֵּן שָׁם עוֹד** (א״א סק״א) **דַּאֲדֻמּוֹת וּשְׁחֹרוֹת בֵּין נַעֲשֶׂה כֵּן בְּתָלוּשׁ אוֹ בִּמְחֻבָּר:** (ו) כֵּן מַשְׁמַע בִּגְמָרָא (לג:): (ז) גְּמָרָא (שם): (ח) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ד) וְהַגְּרָ״א, **וְגַם הַטַּ״ז** (סק״ו) **וְאֵלִיָּה רַבָּה** (סק״י) **מַחְמִירִין בָּזֶה וּמִטַּעַם אַחַר דַּהֲלֹא בְּיָדוֹ לְמַעֲטָן בְּחֹל הַמּוֹעֵד:** (ט) עַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי בְּסוֹף הַסִּימָן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד״ה נוטלו):

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

(יא) **לְמַעְלָה מֵהֶם, [ז]אֵין זֶה עָבוֹת אֲבָל** (יב) **נִקְרָא הֲדַס** (ח) [ח] **שׁוֹטֶה.** הַגָּהּ: וּפָסוּל (יג) אֲפִלּוּ בִּשְׁעַת הַדְּחָק, וְאִיכָּא מַאן דְּאָמַר בַּגְּמָרָא (לב:) (יד) דְּכָשֵׁר, וְעַל כֵּן נוֹהֲגִין בְּאֵלּוּ הַמְּדִינוֹת לְכַתְּחִלָּה לָצֵאת בְּאֵלּוּ הַהֲדַסִּים הַמּוּבָאִים וְאֵין שְׁלֹשָׁה עָלִין בְּגִבְעוֹל אֶחָד. וְיֵשׁ מִי שֶׁכָּתַב דַּהֲדַסִּים שֶׁלָּנוּ אֵין נִקְרָאִים הֲדַס שׁוֹטֶה, *הוֹאִיל וְהֵם שְׁנַיִם עַל גַּב שְׁנַיִם וְאֵינָן כַּהֲדַס שׁוֹטֶה הַנִּזְכָּר בַּגְּמָרָא, (טו) וְלָכֵן נָהֲגוּ לְהָקֵל כְּמוֹ שֶׁכָּתַב מַהֲרִ״י קוֹלוֹן וּמַהֲרִ״י אִיסֶרְלַן זַ״ל בִּתְשׁוּבוֹתֵיהֶם (מהרי״ק שורש מא, פסקי תרומת הדשן סי׳ רנט): **ד [ח]יָצְאוּ הַרְבֵּה בְּקֵן אֶחָד** (טז) **וְנָשְׁרוּ מֵהֶם עַד שֶׁלֹּא נִשְׁאֲרוּ אֶלָּא** (ט) **שְׁלֹשָׁה בְּקֵן אֶחָד, כָּשֵׁר,** (יז) **אֲפִלּוּ נָשְׁרוּ רֻבָּם כְּגוֹן שֶׁהָיוּ שִׁבְעָה וְנָשְׁרוּ מֵהֶם אַרְבָּעָה וְנִשְׁאֲרוּ שְׁלֹשָׁה: ה [ט]לְמִצְוָה בָּעִינַן**

ז שָׁם מִשְּׁמֵיהּ דַּאֲמֵימַר. ח בְּרַיְיתָא שָׁם. ט טוּר בְּשֵׁם הָרֹא״שׁ (פ״ג סי׳ י) שֶׁהִכְרִיעַ כְּדִבְרֵי הָרַאֲבַ״ד (תמים דעים סי׳ רכח ובהשגות פ״ז ה״ב).

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

דְּבָעִינַן עֲנָפָיו חוֹפִים אֶת עֵצוֹ: [ח] **שׁוֹטֶה.** עַיֵּן בַּאֵר הֵיטֵב וּמַה שֶּׁכָּתַב וְאוֹתָן הַבָּאִים מֵאִיטַלְיָא הֵם פְּסוּלִים רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁהֶחָכָם צְבִי כְּבָר כָּתַב כְּלַפֵּי מַה שֶּׁכָּתַב הַשְּׁבוּת יַעֲקֹב שֶׁאֵין לְבָרֵךְ עַל הֲדַסִּים הַנִּמְצָאִים בִּפְּרַאג (וְהֵם גַּם כֵּן נִמְצָאִים בְּאַמְשְׁטֶרְדַּם וּבְהַמְבּוּרְג) לָצֵאת בָּהֶם מֵחֲשַׁשׁ מֻרְכָּבִים, לְפִי שֶׁבַּיְשָׁנִים הַבָּאִים מֵאִיטַלְיָא הָעֲנָבִים קְטַנִּים וַעֲגֻלִּים, וּבַחֲדָשִׁים מְשׁוּכִים בְּאֹרֶךְ וְגַם נִמְצָא קְצָת גַּרְעִינִים גְּדוֹלִים וְלָכֵן יֵשׁ לְבָרֵךְ עַל הַהֲדַסִּים שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁמְּבִיאִים מִמֶּרְחָק, וְכָל שֶׁעֲדַיִן הֵם יְרֻקִּים יוֹצְאִים בָּהֶם אַךְ בִּשְׁעַת הַדְּחָק שֶׁלֹּא נִמְצָא הֲדַסִּים הַנְּהוּגִים אֶפְשָׁר לְהַתִּיר לָצֵאת בְּאֵלּוּ כו׳ עַיֵּן שָׁם. וְעַל זֶה כָּתַב הֶחָכָם צְבִי דְּנַהֲפֹךְ הוּא דְּאֵלּוּ שֶׁבָּאִים מִמֶּרְחָק הַיְינוּ מֵאִיטַלְיָא אִם לֹא בְּמָקוֹם וּזְמַן שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִמְצֹא מֵאֵלּוּ הַכְּשֵׁרִים עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּסִפְרִי בֵּית אֶפְרַיִם עַל טְרֵפוֹת הָרֵאָה (ראש אפרים) בְּרֵישׁ סִימָן ל״ה (סק״ד) בְּפֵרוּשׁ אֲפִלּוּ כְּטַרְפָא דְּאַסָּא (חולין מז:) שֶׁהֵבֵאתִי שָׁם דִּבְרֵי מַחֲזִיק בֶּדֶק וְתָמַהְתִּי עָלָיו וּבֵאַרְתִּי גַּם כֵּן בָּזֶה בְּסִפְרִי שׁוּ״ת בֵּית אֶפְרַיִם חֵלֶק יוֹרֶה דֵּעָה סִימָן ז׳ וְשָׁם הֵבֵאתִי דִּבְרֵי הֶחָכָם צְבִי הַנַּ״ל וְתָמַהְתִּי עַל הַכַּפּוֹת תְּמָרִים (לג. ד״ה ת״ר) שֶׁרוֹצֶה לְהַעֲמִיס (כְּדִבְרֵי) [בְּדִבְרֵי] הָרֹא״שׁ (פ״ג סי׳ י) (ולפמ״ש) [וּלְפָרֵשׁ] דְּעָלֶה אֶחָד לְמַעְלָה לֹא הָוֵי הֲדַס שׁוֹטֶה, וְזֶה אֵינוֹ דִּמְבֹאָר דְּדַוְקָא עֲמִידַת הַשְּׁלֹשָׁה בְּעֹגֶל בָּעִינַן וְהֵבֵאתִי שָׁם דִּבְרֵי הָרְמָזִים דְּבָעִינַן דְּקָיְימִי בְּאוֹתוֹ עֹגֶל אֶלָּא שֶׁעָלֶה אֶחָד מֻרְכָּב עַל שְׁנֵיהֶם שֶׁהוּא מִתְפַּשֵּׁט קְצָת לְרָחְבּוֹ וְהַיְינוּ עָבֹת דִּקְרָא. עַיֵּן שָׁם שֶׁכָּתַבְתִּי שֶׁעַל פִּי זֶה יֵשׁ לְיַשֵּׁב דִּבְרֵי מַחֲזִיק בֶּדֶק כַּהֹגֶן עַיֵּן שָׁם וּמַה שֶּׁכָּתַב הַבַּאֵר הֵיטֵב בְּשֵׁם הַפָּנִים מְאִירוֹת שֶׁעוֹבֵר עַל בַּל תּוֹסִיף עַיֵּן שָׁם שֶׁלֹּא כָּתַב כֵּן בְּהֶחְלֵט רַק כָּתַב שֶׁיּוֹתֵר הָיָה לָהֶם לָחוּשׁ שֶׁיַּעַבְרוּ עַל בַּל תּוֹסִיף לְדַעַת קְצָת גְּדוֹלִים שֶׁהֵבִיא הָרֹא״שׁ (שם סי׳ יד) דְּמוּכָח דִּלְרַבָּנָן (לג.) (נִרְאֶה שֶׁהוּא טָעוּת סוֹפֵר וְצָרִיךְ לוֹמַר דִּלְרַבָּנָן דְּלוּלָב אֵין צָרִיךְ אֶגֶד וְיֵשׁ לוֹמַר דַּאֲפִלּוּ לִדְרַבָּנָן לֹא אָמְרִינַן הַאי לְחוּדֵיהּ קָאֵי אֶלָּא עוֹבֵר עַל בַּל תּוֹסִיף עַיֵּן שָׁם) דְּלוּלָב צָרִיךְ אֶגֶד עוֹבֵר עַל בַּל תּוֹסִיף מִדְּאוֹרַיְיתָא בְּאֵינוֹ מִינוֹ אֲפִלּוּ נִתְכַּוֵּן לְנוֹי עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בִּתְשׁוּבַת שְׁבוּת יַעֲקֹב חֵלֶק ב׳ סִימָן (ק״ח) [כ״ח] שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי הֶחָכָם צְבִי וְכָתַב שֶׁאֵין דְּבָרָיו מֻכְרָחִים וְהָעִקָּר כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בְּחֵלֶק א׳ (סי׳ לו) שֶׁמּוֹרוֹ חָמִיו זְקֵנוֹ הַגָּאוֹן מוֹהֲרַ״שׁ שַׁפִּירָא לֹא רָצָה לְשַׁנּוֹת הַמִּנְהָג כְּלָל. אַךְ לְעִנְיַן לִקַּח הֲדַסִּים יְשָׁנִים וְחַד כָּתַב גַּם כֵּן דְּלֹא שַׁפִּיר עָבְדִי דְּאִיכָּא גְּזֵרַת הָרוֹאִים בְּבַל תּוֹסִיף (וְלַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי דְּלֹא שַׁיָּךְ בָּזֶה גְּזֵרַת הָרוֹאִים כֵּיוָן דְּלָא מִנְכַּר שִׁנּוּי רַק הַגַּרְעִינִים מַאן מֵפִיס לוֹמַר שֶׁזֶּה אֵינוֹ מִינוֹ) וְגַם בְּשׁוּ״ת פָּנִים מְאִירוֹת סִימָן ט׳, וְעַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם סִימָן (תרנ״ה ס״ק ט״ז) [תרנ״א סָעִיף קָטָן כ״ז] דְּצָרִיךְ כַּוָּנָה, לָזֶה מְכַוֵּן לָצֵאת רַק בְּאֶחָד אֵיזֶה שֶׁהוּא נָכוֹן עַל פִּי הַדִּין, וְהָכִי קַיְימָא לָן לְעִנְיַן חֲלִיצָה שֶׁחוֹלְצִים לְאִטֵּר בִּשְׂמֹאל וּבְיָמִין מִכָּל מָקוֹם מִי דּוֹחֲקֵנִי לְכָל זֶה כו׳ עַיֵּן שָׁם. וּמַה שֶּׁכָּתַב רְאָיָה מֵחֲלִיצָה צָרִיךְ עִיּוּן וְעַיֵּן בְּסִפְרִי שׁוּ״ת בֵּית אֶפְרַיִם סִימָן א׳ וּבַטַּ״ז לְעֵיל סִימָן (ל״ט) [ל״ד] (סק״ב) וְעַיֵּן בְּמוֹר וּקְצִיעָה שֶׁכָּתַב דְּגַבֵּי הֲדַס אֵין הַהַרְכָּבָה פּוֹסֵל כְּלָל כֵּיוָן דְּלֹא מִנְכַּר הַשִּׁנּוּי, עַיֵּן שָׁם, דְּבָרָיו צָרִיךְ עִיּוּן. וְעַיֵּן בְּמַחֲזִיק בְּרָכָה (סק״ה) שֶׁהֵבִיא מִתְּשׁוּבַת רַמָּ״א סִימָן קי״ז, וְכָתַב מַחֲזִיק בְּרָכָה דְּאִם הוּא

בַּאֵר הֵיטֵב

ג (ח) **שׁוֹטֶה.** עַיֵּן בִּתְשׁוּבַת חָכָם צְבִי סִימָן קס״א הַהֲדַסִּים הַנִּמְצָאִים בְּאַמְשְׁטֶרְדַּם וּבְהַמְבּוּרְג תְּלָתָא תְּלָתָא בְּחַד קִינָא כְּשֵׁרוֹת וּמִצְוָה מִן הַמֻּבְחָר לִקְנוֹתָם בְּדָמִים יְקָרִים. וּדְלֹא כְּהַשְּׁבוּת יַעֲקֹב (ח״א סי׳ לו) שֶׁכָּתַב שֶׁהֵם מֻרְכָּבוֹת, וְאוֹתָם הַבָּאִים מִן אִיטַלְיָא הֵם פְּסוּלִים עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בִּשְׁבוּת יַעֲקֹב חֵלֶק ב׳ סִימָן כ״ח. וְכֵן פָּסַק בִּתְשׁוּבַת פָּנִים מְאִירוֹת (ח״א) סִימָן ט׳ וְכָתַב, הַלּוֹקֵחַ אֵצֶל הֲדַסִּים הַלַּחִים הָעוֹמְדִים תְּלָתָא בְּחַד קִינָא עוֹד הֲדַס יָבֵשׁ הַמְּבִיאִים מֵאִיטַלְיָא כְּדֵי לָצֵאת דַּעַת סֵפֶר שְׁבוּת יַעֲקֹב עוֹבְרִים בְּבַל תּוֹסִיף עַיֵּן שָׁם: **ד** (ט) **שְׁלֹשָׁה.** עַיֵּן טַ״ז (סק״ח) שֶׁהֶעֱלָה לְדִידָן שֶׁהֲדַס שֶׁלָּנוּ שְׁנַיִם עַל גַּבֵּי שְׁנַיִם אִם נָשַׁר אֶחָד מִן שִׁעוּר הַהֲדַס שֶׁצָּרִיךְ לִהְיוֹת עָבֹת דְּהַיְינוּ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים פָּסוּל לְהָרַ״ן (טו: ד״ה גמ׳), וּלְהָרֹא״שׁ (פ״ג סי׳ יג) אִם נִפְסְקוּ שְׁנַיִם מִן רֹב שִׁעוּר זֶה אָז פָּסוּל. וְצָרִיךְ לִזָּהֵר בָּזֶה דְּהַרְבֵּה פְּעָמִים נוֹשְׁרִים הַרְבֵּה עָלִים מֵהַהֲדַס וְאֵינָם מַשְׁגִּיחִים עַל זֶה עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְכָתַב שְׁלָ״ה (מסכת סוכה פרק נר מצוה אות טז) דְּצָרִיךְ לִרְאוֹת שֶׁיִּהְיוּ דֶּרֶךְ גִּדּוּלָם עַיֵּן שָׁם:

בֵּאוּר הֲלָכָה

הִשְׁחִירוּ בְּיוֹם טוֹב דַּהֲוָה לֵיהּ נִרְאֶה וְנִדְחֶה אֲפִלּוּ הָכִי חוֹזֵר וְנִרְאֶה כְּשֶׁתִּקְנָן, וּבֶאֱמֶת בַּעֲיָא הִיא זוֹ בַּגְּמָרָא וְעַיֵּן בְּבֵית יוֹסֵף (ד״ה ומ״ש ואין) דִּמְתָרֵץ זֶה, וְכֵן הַטַּ״ז (סק״ו) וְהַגְּרָ״א חָתְרוּ לְיַשֵּׁב אַמַּאי אָזְלִינַן לְהָקֵל בָּזֶה. וְהִנֵּה טַעַם הַמְחַבֵּר שֶׁסָּתַם בָּזֶה מִשּׁוּם דְּהָרִי״ף (טו:) וְהָרֹא״שׁ (פ״ג סי׳ יא) וְהָרַמְבַּ״ם (פ״ח ה״ה) סָתְמוּ בָזֶה וְלֹא חִלְּקוּ, אָכֵן לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי לָאו רְאָיָה הִיא דִּסְתָם שְׁחוֹרוֹת לֹא מַשְׁמַע כְּלָל שֶׁנִּשְׁחֲרוּ הַיּוֹם אֶלָּא דִּשְׁחוֹרוֹת מֵאֶתְמוֹל. וּבֵין כָּךְ וּבֵין כָּךְ כֵּיוָן דְּהֵם לֹא הֵקֵלּוּ בְּפֵרוּשׁ וּמָצִינוּ לְכַמָּה רִאשׁוֹנִים קַמָּאֵי דְּקַמָּאֵי שֶׁיֵּשׁ לְהַחְמִיר בָּזֶה אֵין לְהָקֵל בָּזֶה, הַיְינוּ הָרִי״ץ גִּיאַת (מאה שערים הל׳ לולב) וְכֵן מַשְׁמַע מֵהָרַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל (לג:) וְכֵן כָּתַב הַמָּאוֹר (טו:) [וְהוּבָא דְּבָרָיו גַּם בְּשִׁבֳּלֵי הַלֶּקֶט (סי׳ שנה)] וְהָעִטּוּר (ח״ב דף צא.) וְהָאוֹר זָרוּעַ (ח״ב סי׳ שז) וְהָרַ״ן (שם ד״ה דבר) עַיֵּן שָׁם בְּדִבְרֵי כֻלָּם שֶׁנָּקְטוּ דְּאֵין **לְהָקֵל כִּי אִם בִּדְאַשְׁחוּר מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב דַּהֲוָה לֵיהּ רַק דִּחוּי מֵעִקָּרָא וְלֹא שְׁמֵהּ דִּחוּי וְלֹא בְּאַשְׁחוּר בְּיוֹם טוֹב:**

ג * הוֹאִיל וְהֵם שְׁנַיִם עַל גַּבֵּי שְׁנַיִם וְאֵינָן בִּכְלַל הֲדַס שׁוֹטֶה. עַיֵּן בְּבִכּוּרֵי יַעֲקֹב (ס״ק יב) שֶׁתָּמַהּ עַל זֶה הָא מִכָּל מָקוֹם אֵינוֹ בִּכְלַל עָבֹת הָאָמוּר בַּתּוֹרָה דְּהוּא דַּוְקָא בַּת תְּלָתָא טַרְפֵי וְעַיֵּן שָׁם שֶׁהוֹכִיחַ דְּאַף אֵלּוּ הַמְּקִלִּים בִּשְׁעַת הַדְּחָק הוּא דַּוְקָא בִּתְרֵי וְחַד אֲבָל עַל תְּרֵי וּתְרֵי אֵין לָנוּ שׁוּם סֶמֶךְ אִם לֹא דְּנִסְמֹךְ עַל דַּעַת בַּעַל הַשְׁלָמָה (הו״ד בב״י סי׳ תרנא ד״ה ואלו) שֶׁמַּתִּיר בִּשְׁעַת הַדְּחָק לְבָרֵךְ עַל שְׁלֹשָׁה מִינִים. **וְהִנֵּה בְּלָאו הָכִי שֶׁכָּל הַפּוֹסְקִים חוֹלְקִים עָלָיו מִכָּל מָקוֹם בְּלָאו הָכִי לֹא שַׁיָּךְ אֶצְלֵנוּ טַעַם זֶה כֵּיוָן שֶׁגְּדֵלִים אֶצְלֵנוּ הֲדַסִּים נָאִים שֶׁל שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה. וְאַף שֶׁבְּשׁוּ״ת שְׁבוּת יַעֲקֹב** (ח״א סי׳ לו) **רָצָה לְפָסְלָם מִטַּעַם מֻרְכָּבִים, כְּבָר חָלְקוּ עָלָיו בִּתְשׁוּבַת חֲכַם צְבִי** (סי׳ קסא) **וּפָנִים מְאִירוֹת** (ח״א סי׳ ט) **וְהַדִּין עִמָּהֶם וּכְבָר פָּשַׁט הַמִּנְהָג עַתָּה בְּכָל מָקוֹם לְהַכְשִׁירָם שֶׁיָּדוּעַ הוּא שֶׁאֵינָם מֻרְכָּבִים, וְכֵיוָן שֶׁיָּכוֹל לְקַיֵּם הַמִּצְוֹת בְּאֵלּוּ אֲפִלּוּ אֵין בָּעִיר מֵהֶם רַק אֶחָד לֹא מִקְּרֵי תּוּ שְׁעַת הַדְּחָק לְבָרֵךְ עַל שְׁלֹשָׁה מִינִים בְּלֹא הֲדַס כָּשֵׁר. וְלָכֵן אַשְׁרֵי הַקּוֹנֶה לוֹ אֲפִלּוּ רַק הֲדַס אֶחָד שֶׁל שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה וְיַשְׁלִים בִּשְׁנַיִם בַּדִּים**

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

לָזֶה (י) בְּעִגּוּל אֶחָד שֶׁאֵין אֶחָד נָמוּךְ מֵחֲבֵרוֹ אַף עַל פִּי שֶׁכָּל אֶחָד בְּעֻקְצוֹ: **(יא) לְמַעְלָה מֵהֶם.** אוֹ (יא) לְמַטָּה מֵהֶם: **(יב) נִקְרָא הֲדַס שׁוֹטֶה.** מִפְּנֵי שֶׁאֵין עָלָיו הוֹלְכִין כְּסֵדֶר אֶלָּא מְשֻׁבָּשִׁין כְּשׁוֹטֶה: **(יג) אֲפִילוּ בִּשְׁעַת הַדְּחָק.** שֶׁאֵינוֹ בִּכְלַל הֲדַס כְּלָל (יג) וּפָסוּל אֲפִילוּ בִּשְׁאָר יָמִים. וְכֵן אִם הָיוּ שְׁנַיִם זֶה עַל גַּב זֶה גַּם כֵּן אֵין זֶה בִּכְלַל עָבוֹת הָאָמוּר בַּתּוֹרָה: **(יד) דְּכָשֵׁר וְעַל כֵּן נוֹהֲגִין וְכוּ׳.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּסוֹמְכִין עַל אוֹתוֹ מַאן דְּאָמַר דְּמַכְשִׁיר בִּתְרֵי וְחַד (יג) וְהוּא הַדִּין בִּתְרֵי עַל גַּבֵּי תְּרֵי: **(טו) וְלָכֵן נָהֲגוּ לְהָקֵל וְכוּ׳.** עַיֵּן בְּבֵאוּר הַגְּרָ״א וּבִשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים שֶׁכֻּלָּם פִּקְפְּקוּ מְאוֹד עַל הַמִּנְהָג הַהוּא שֶׁאֵין לָהֶם שׁוּם יְסוֹד לֹא בִּתְרֵי וְחַד וְלֹא בִּתְרֵי עַל גַּבֵּי תְּרֵי, וְהָרַמָּ״א דָּחַק רַק לְקַיֵּם הַמִּנְהָג, וְלָכֵן הַיָּרֵא לִדְבַר ה׳ יִטְרַח לִמְצוֹא עָבוֹת כַּדִּין דְּהַיְינוּ שְׁלֹשָׁה עָלִין בְּשָׁוֶה בְּכָל קֵן וְקֵן וְעַיֵּן לְקַמֵּיהּ בְּסָעִיף ה׳. כָּתַב הַחַיֵּי אָדָם (כלל קנ ס״א) דִּבְתוֹךְ אֵלּוּ הַיְבֵשִׁים שֶׁמְּבִיאִים עִם הָאֶתְרוֹגִים בְּדֹחַק נִמְצָא אֶחָד לְמֵאָה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שְׁלֹשָׁה בְּקֵן (יד) אֶחָד, וְלָכֵן אֵין לָהֶם חֶזְקַת כַּשְׁרוּת עַד שֶׁיַּשְׁרֵם בְּחַמִּין וִירַכֵּךְ אוֹתָם (טו) וְאִם לֹא יִמְצָא יִטּוֹל בְּלֹא בְּרָכָה עַיֵּן שָׁם: **ד** (טז) **וְנָשְׁרוּ מֵהֶם עַד וְכוּ׳.** הַיְינוּ אֲפִילוּ הָיָה בְּכָל אֹרֶךְ הַהֲדַס כֵּן: **(יז) אֲפִילוּ נָשְׁרוּ רֻבָּן.** דְּכֵיוָן דְּנִשְׁאָר שְׁלֹשָׁה עֲדַיִן עָבוֹת קָרִינָא בֵּיהּ. אֲבָל אִם נִשְׁאֲרוּ רַק שְׁנַיִם פָּסוּל, דְּאַף דְּבַהֲדַס שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שְׁלֹשָׁה בְּקֵן אֶחָד וְנָשַׁר אֶחָד מִכָּל קֵן וְנִשְׁאַר רַק שְׁנַיִם הִסְכִּימוּ כַּמָּה אַחֲרוֹנִים לְהַכְשִׁיר, (טז) שָׁם שָׁאנֵי שֶׁנִּשְׁתַּיֵּר עַל כָּל פָּנִים רֹב הַקֵּן וְרֻבּוֹ כְּכֻלּוֹ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן הָכָא שֶׁנָּשְׁרוּ רֻבָּם בָּעִינַן עַל כָּל פָּנִים שֶׁיִּשְׁתַּיֵּר שִׁעוּר עָבוֹת דְּעַל יְדֵי זֶה נוּכַל

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ג (י) פּוֹסְקִים: **(יא)** לְבוּשׁ (ס״ב) וְכֵן כָּתַב הָרִיטְבָּ״א (לב: ד״ה היכי דמי): **(יב)** בֵּית יוֹסֵף סוֹף הַסִּימָן: **(יג) עַיֵּן בְּבִכּוּרֵי יַעֲקֹב** (ס״ק יב) **דְּמִתְפַּלֵּא דְּאֵין לָזֶה שׁוּם מָקוֹר לְהָקֵל אַף לְאוֹתוֹ מַאן דְּאָמַר: (יד) רְצוֹנוֹ לוֹמַר כֻּלָּם בְּשָׁוֶה: (טו) עוֹד כָּתַב שָׁם הַרְבֵּה מִן פּוֹסְקִים רִאשׁוֹנִים סְבִירָא לְהוּ דְּאָסוּר לְהוֹסִיף מַה שֶּׁאֵינוֹ עָבוֹת וְעוֹבֵר עַל בַּל תּוֹסִיף, אָכֵן מְהַנֵּי תְּנַאי בְּאֵיזֶה דָּבָר שֶׁחוֹשֵׁשׁ שֶׁאֵינוֹ בִּכְלָל הֲדַס שֶׁיֹּאמַר אִם הוּא הֲדַס אֵצֵא בּוֹ, וְאִם לָאו יִהְיֶה כְּאֶבֶן וְאָז אֵינוֹ בְּבַל תּוֹסִיף** כְּמוֹ בִּשְׁנֵי זוּגוֹת תְּפִלִּין: **ד (טז)** בַּ״ח (ס״ב) וּפְרִישָׁה (סק״א) וְכֵן מַשְׁמַע בְּרִיטְבָּ״א (לב: ד״ה ת״ר נשרו):

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah